

Проблема розробки універсального визначення приватної військової та охоронної діяльності

Олександр Іванович Савка*

*Навчально-науковий інститут права та безпеки ім. Володимира Великого
Прат «Внз «Міжрегіональна академія управління персоналом»,
Київ, Україна
e-mail: savka30@ukr.net

Анотація

У статті здійснено комплексне дослідження проблеми відсутності уніфікованого та загальноприйнятого визначення приватної військової та охоронної діяльності в системі міжнародного й національного права, що негативно впливає на ефективність правового регулювання у сфері безпеки. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі приватних військових та охоронних структур у забезпеченні національної й міжнародної безпеки, участю таких суб'єктів у збройних конфліктах, миротворчих місіях та охороні стратегічно важливих об'єктів. Метою дослідження є розробка універсального визначення приватної військової та охоронної діяльності на основі комплексного аналізу теоретичних і правових підходів. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові методи пізнання, зокрема, аналізу і синтезу, індукції та дедуції, абстрагування, що дали змогу розкрити зміст поняття приватної військової та охоронної діяльності, виявити її структурні елементи та узагальнити основні наукові підходи до її визначення. Досліджено розвиток наукових підходів до осмислення приватної військової та охоронної діяльності, а також положення міжнародно-правових актів, регіональних документів і законодавства окремих держав, які регламентують діяльність приватних військових і охоронних компаній. Виявлено ключові спільні та відмінні характеристики таких компаній, зокрема щодо характеру наданих послуг, ступеня застосування збройної сили, рівня державного контролю та правового статусу персоналу. Особливу увагу зосереджено на причинах термінологічної невизначеності, серед яких виокремлено різноманіття функціональних моделей приватної військової та охоронної діяльності, відсутність єдиного міжнародного правового підходу, а також політичну чутливість питання делегування державних функцій у сфері застосування сили приватним суб'єктам. Досліджено проблеми розмежування понять «приватна військова діяльність», «приватна охоронна діяльність», «найманство» та «військові допоміжні послуги», що має принципове значення для визначення обсягу прав і обов'язків відповідних суб'єктів. Проаналізовано правові, безпекові та етичні виклики, пов'язані з діяльністю приватних військових і охоронних компаній, зокрема питання відповідальності за

порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини, механізми притягнення до відповідальності персоналу таких компаній, а також проблеми прозорості, підзвітності та демократичного цивільного контролю. Обґрунтовано необхідність формування універсального визначення приватної військової та охоронної діяльності як концептуальної основи для вдосконалення національного законодавства, гармонізації міжнародно-правових стандартів та створення ефективної системи міжнародного контролю у сфері приватизації безпеки.

Ключові слова: приватна військова та охоронна діяльність; міжнародне право; найманство; кібербезпека; законодавство; миротворчі операції; уніфікація правових дефініцій; національне законодавство; правове регулювання; міжнародний контроль.

The Problem of Developing a Universal Definition of Private Military and Security Activities

Oleksandr I. Savka*

Volodymyr the Great Educational and Scientific Institute of Law and Security, Private Joint-Stock Company "Higher education institution "Interregional Academy of Personnel Management",

Kyiv, Ukraine

**e-mail: savka30@ukr.net*

Abstract

The article provides a comprehensive study of the problem of the lack of a unified and generally accepted definition of private military and security activities in the system of international and national law, which negatively affects the effectiveness of legal regulation in the field of security. The relevance of the study is determined by the growing role of private military and security structures in ensuring national and international security, the participation of such entities in armed conflicts, peacekeeping missions, and the protection of strategically important objects. The aim of the study is to develop a universal definition of private military and security activities based on a comprehensive analysis of theoretical and legal approaches. Translated with DeepL.com (free version) The methodological basis of the study is made up of general scientific methods of cognition, in particular, analysis and synthesis, induction and deduction, abstraction, which made it possible to reveal the content of the concept of private military and security activities, identify its structural elements, and summarize the main scientific approaches to its definition. The development of scientific approaches to understanding private military and security activities has been studied, as well as the provisions of international legal acts, regional documents, and the legislation of individual states that regulate the activities of private military and security companies. The key common and distinctive characteristics of such companies are identified, in particular with regard to the nature of the services provided, the degree of use of armed force, the level of state control, and the legal status of personnel. Particular attention is paid to the reasons for terminological uncertainty,

among which the diversity of functional models of private military and security activities, the lack of a unified international legal approach, and the political sensitivity of the issue of delegating state functions in the use of force to private entities are highlighted. The article examines the problems of distinguishing between the concepts of "private military activity", "private security activity", "mercenary activity", and "military support services", which is of fundamental importance for determining the scope of rights and obligations of the relevant entities. The article also analyzes the legal, security, and ethical challenges associated with the activities of private military and security companies, in particular the issue of responsibility for violations of international humanitarian law and human rights, mechanisms for holding the personnel of such companies accountable, as well as issues of transparency, accountability, and democratic civilian control. It justifies the need to develop a universal definition of private military and security activities as a conceptual basis for improving national legislation, harmonizing international legal standards, and creating an effective system of international control in the field of security privatization.

Keywords: private military and security activities; international law, mercenarism; cybersecurity, legislation; peacekeeping operations; unification of legal definitions; national legislation; legal regulation; international control.

Вступ

Розробка визначення приватної військової та охоронної діяльності (далі – ПВОД) є ключовим теоретичним завданням, яке постає перед дослідником уже на початковому етапі вивчення складної та багатоаспектної проблематики міжнародно-правового регулювання цієї сфери. Саме з формулювання чіткого та науково обґрунтованого визначення розпочинається побудова цілісної моделі міжнародно-правового регулювання ПВОД, оскільки дефініція визначає межі правового аналізу, коло суб'єктів, обсяг регуляторного впливу та характер правових механізмів контролю й відповідальності.

У цьому контексті доцільно звернутися до класичного прикладу, наведеного професором Ф. Ф. Мартенсом, який, аналізуючи проблему визначення міжнародного права, зазначав, що попри надзвичайне багатство відповідної літератури, наука до цього часу не виробила точного та загальноприйнятого визначення предмета, яким вона займається. Наявні дефініції міжнародного права, за його словами, відзначаються значною різноманітністю, часто не збігаються між собою, а подекуди й прямо суперечать одна одній. Далі Мартенс справедливо підкреслював, що наукове визначення будь-якого предмета загалом становить значну теоретичну складність [1].

Зазначені міркування повною мірою можуть бути віднесені й до менш масштабного, проте не менш складного завдання науки міжнародного права – визначення того, що слід розуміти під ПВОД, а також під приватними військовими й охоронними компаніями як її основними суб'єктами. Складність цього завдання зумовлена насамперед відсутністю єдиних і узгоджених

теоретичних підходів до розуміння правової природи такої діяльності, що перебуває на перетині публічного і приватного права, національних і міжнародних правових режимів, а також військової, охоронної та комерційної сфер.

Додаткові труднощі створюють термінологічні та лінгвістичні розбіжності, які існують у міжнародно-правових документах, наукових працях і національних законодавствах різних держав. У науковому обігу вживаються такі поняття, як «приватна військова діяльність», «приватна охоронна діяльність», «військові послуги», «безпекові послуги», «військові допоміжні функції», що часто застосовуються як синоніми, хоча за своїм змістом вони можуть охоплювати різні види діяльності. Відсутність чіткого розмежування між цими поняттями призводить до розмитості правових категорій і ускладнює визначення меж допустимого залучення приватних суб'єктів до виконання функцій у сфері безпеки.

Крім того, різноманіття класифікацій приватних військових та охоронних компаній, що ґрунтуються на характері наданих послуг, ступеня участі у збройних конфліктах, рівні застосування сили або формах взаємодії з державними органами, безпосередньо впливає на значення і змістове наповнення відповідних дефініцій. У сукупності ці чинники зумовлюють відсутність універсального визначення ПВОД, що, своєю чергою, ускладнює формування ефективного міжнародно-правового режиму її регулювання та контролю.

Метою статті є здійснення комплексного теоретико-правового аналізу підходів до визначення ПВОД, виявлення ключових ознак і критеріїв її відмежування від суміжних правових явищ, а також обґрунтування необхідності формування універсального визначення цієї діяльності з урахуванням сучасних міжнародно-правових стандартів і практики їх застосування.

Огляд літератури

Дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів свідчать про те, що ПВОД поступово формується як самостійне міжнародно-правове явище, яке за своїм змістом і функціональним призначенням виходить за межі традиційного розуміння найманства. Якщо на початкових етапах свого розвитку приватні збройні формування асоціювалися переважно з класичними найманцями ХХ ст., діяльність яких мала епізодичний, неінституціоналізований характер і часто перебувала поза межами правового поля, то з часом ця практика зазнала суттєвої трансформації. За сучасних умов ПВОД поступово інституціоналізується та дедалі більше утверджується як стійкий складник глобальної системи безпеки.

Важливим етапом цієї еволюції стало виникнення та поширення приватних військових й охоронних компаній (Private Military and Security Companies – PMSCs), які здійснюють свою діяльність на контрактній основі та надають широкий спектр послуг у сфері безпеки. До таких послуг належать: охорона об'єктів і персоналу, логістична та розвідувальна підтримка, військово-консультування, підготовка збройних формувань, а в окремих випадках – участь у бойових операціях [2]. Діяльність PMSCs здійснюється як у зоні збройних конфліктів, так і поза ними, що додатково ускладнює їх правову кваліфікацію та визначення відповідного міжнародно-правового режиму.

Формування ПВОД як окремого явища супроводжується активним науковим дискурсом щодо її правової природи, меж допустимого делегування державних функцій приватним суб'єктам, а також співвідношення цієї діяльності з принципами суверенітету, монополії держави на застосування сили та міжнародної відповідальності. У цьому контексті особливого значення набуває розробка універсального визначення ПВОД, яке б відображало її сучасні характеристики та відповідало потребам міжнародно-правового регулювання.

Теоретичні та методологічні передумови вивчення правових аспектів формування універсального визначення ПВОД закладені в наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Серед українських учених значний внесок у розробку проблематики зробили А. В. Градецький, Н. М. Градецька, В. В. Ярема, О. І. Савка, О. Івасечко, Т. Бондар, К. Буряковська, О. С. Альбещенко, А. М. Вейц, А. С. Ягодзінська. Водночас вагомий вплив на формування сучасних теоретичних підходів мають праці зарубіжних авторів, зокрема P. W. Singer, David Shearer, Christopher Spearin, Kimberly Marten, Laura A. Dickinson, Tim Spicer, Ori Swed, Jean-Michel Rousseau, які аналізують ПВОД у контексті трансформації воєнних конфліктів, глобалізації безпеки та розвитку міжнародного права.

Матеріали та методи

Досягнення поставленої мети дослідження зумовило використання сукупності загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження, які забезпечують всебічний і системний аналіз обраної проблематики.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, індукція та дедукція, що дали змогу розкрити зміст поняття ПВОД, виявити її структурні елементи та узагальнити основні наукові підходи до її визначення. За допомогою методу абстрагування сформульовано узагальнені характеристики ПВОД, відокремлені від конкретних історичних і національних особливостей, що є необхідною передумовою для формування універсальної дефініції.

Важливе значення в дослідженні мав формально-юридичний метод, який застосовувався для аналізу норм міжнародного та національного права, що прямо або опосередковано регулюють ПВОД. Зокрема, було досліджено положення міжнародних договорів, резолюцій міжнародних організацій, документів «м'якого права», а також національного законодавства окремих держав з метою виявлення термінологічних особливостей, нормативних прогалин і суперечностей у правовому регулюванні ПВОД.

Порівняльно-правовий метод застосовано з метою зіставлення різних підходів до визначення ПВОД у правових системах окремих держав та в міжнародно-правових актах. Це дозволило встановити спільні та відмінні ознаки відповідних дефініцій, визначити тенденції їх розвитку, а також виявити можливості та обмеження щодо уніфікації понятійного апарату у сфері приватизації безпеки. Особливу увагу приділено аналізу відмінностей між поняттями «приватна військова діяльність», «приватна охоронна діяльність», «найманство» та «військові допоміжні послуги».

Історико-правовий метод застосовувався для дослідження еволюції ПВОД – від класичних форм найманства до сучасних приватних військових і охоронних компаній. Це дало змогу простежити зміну соціально-правового контексту такої діяльності та врахувати історичні чинники, що визначили процес формування сучасних підходів до її правового регулювання.

Емпіричну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали міжнародних організацій, а також практика застосування міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини. Сукупне використання зазначених матеріалів і методів забезпечило обґрунтованість висновків дослідження та створило підґрунтя для формування пропозицій щодо розробки універсального визначення ПВОД.

Результати та обговорення

Теоретичні основи визначення міжнародно-правового регулювання приватної військової та охоронної діяльності

ПВОД, приватні військові компанії, приватизовані військові фірми, приватні військові фірми, приватні військові та охоронні підприємства, військові підприємці, контрактори – всі ці терміни застосовуються в теорії та практиці для позначення ПВОД. Можливо, найлаконічніший опис теоретичних суперечностей і різноманітності визначень ПВОД дав американський аналітик і дослідник Девід Айзенберг, назвавши ситуацію, «болотом визначень» («It is a definitional morass» [3]).

Одне з перших комплексних досліджень ПВОД провів Девід Ширер у роботі «Приватні армії та військове втручання» (1998) [4]. У ній він вживає термін

«військові компанії», маючи на увазі під ними «приватні фірми, що надають активну військову допомогу, в деяких випадках пов'язану з бойовими діями» [4]. Використовуючи кейс-метод дослідження на основі діяльності найбільших сучасних йому ПВОД [5–7], Д. Ширер доходить висновку, що компанії, які займаються ПВОД, пропонують військові навички, які колись були прерогативою урядів, а їх основною метою є підвищення боєздатності збройних сил наймача і його здатності до військового стримування. Відмінна ознака військових компаній від інших організацій у сфері безпеки, на думку Д. Ширера, полягає в тому, що вони мають стратегічний вплив як на безпеку, так і на політичну ситуацію слабких держав (weak states) перед обличчям військових загроз. Дійсно, один із розглянутих Д. Ширером прикладів ПВОД, це Executive Outcomes (далі – ЕО), повністю підтверджує наведене визначення. У межах цього дослідження нас цікавить, як ЕО, будучи піонером ПВОД, коли навіть сам термін «приватна військова та охоронна діяльність» ще не був введений у вжиток, позначала свою місію, яка складалася з семи пунктів:

- 1) високопрофесійні та конфіденційні військово-консультативні послуги для законних урядів держав;
- 2) раціональні стратегічні й тактичні військові поради та рекомендації;
- 3) високопрофесійні навчальні курси для збройних сил, що охоплюють аспекти, пов'язані з сухопутною, морською та повітряною війною;
- 4) миротворчі послуги (переконавання до миру);
- 5) консультування збройних сил щодо вибору озброєння;
- 6) воєнізовані служби;
- 7) комплексні аполітичні послуги, засновані на конфіденційності, сумлінності, професіоналізмі та відданості створенню умов для миру, стабільності та іноземних інвестицій [8].

Як бачимо, перелік функцій широкий – від навчально-консультаційних до потенційно бойових.

Американський дослідник Пітер Уоррен Сінгер спочатку у своїй статті 2001 р. [9], а потім у книзі «Корпоративні воїни: розквіт приватизованої військової промисловості» (2003 р.) [5] послідовно позначає ПВОД як «приватизовані військові фірми» (privatized military firm), оскільки цей бізнес пов'язаний з «аутсорсингом і приватизацією». Такі фірми офіційно зареєстровані, сплачують податки, проводять відбір співробітників, тобто ведуть легальну комерційну діяльність, що, крім іншого, є однією з відмінностей від найманців. Проте сама поява американських компаній, які здійснюють ПВОД, змушує П. У. Сінгера міркувати про «життєздатність нашої демокра-

тії». Крім того, П. У. Сінгер уводить типологію ПВОД, яка згодом буде часто застосовуватися дослідниками. Вона має назву «наконечник / вістря спису» [10] і складається з трьох типів ПВОД залежно від ступеня наближеності та залученості до військових дій: ПВОД – постачальники військової продукції, ПВОД – військові консультанти та військова підтримка. Однак, як зазначає сам автор, існують компанії, які здійснюють ПВОД, що працюють у всіх трьох сферах цієї типології.

У рамках серії «Права людини: виклад фактів», що видається Управлінням Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, був опублікований випуск № 28 «Вплив діяльності найманців на здійснення права народів на самовизначення». У цьому документі ПВОД позначаються, як «приватні компанії із забезпечення безпеки та надання військової допомоги, які займаються продажем найрізноманітніших послуг із забезпечення безпеки» [11].

Інший американський дослідник ПВОД Дебора Авант у книзі «Ринок сили: Наслідки приватизації безпеки» (2005 р.), пише про наявні суперечки серед експертного співтовариства про те, як позначати компанії, що надають «послуги, пов'язані з насильством» [12]. Про наявність аналогічної проблеми у вітчизняній доктрині зазначають І. Б. Автушенко [13], О. І. Савка [14]. При цьому Д. Авант згадує і «військові компанії» Д. Ширера, і «приватизовані військові фірми» П. Сінгера. Однак сама Д. Авант у своєму дослідженні вважає за доцільне вживати термін «приватні охоронні компанії» для позначення всіх видів ПВОД, аргументуючи це небажанням вводити нове визначення і ще більше термінологічне ускладнення процесу пізнання проблематики ПВОД.

Англійський дослідник Крістофер Кінсі у книзі «Корпоративні солдати і міжнародна безпека: розквіт приватних військових компаній» [6] позначив приватні військові компанії як нових акторів міжнародної безпеки, пропонуючи при цьому свою типологію ПВОД: приватні бойові компанії, приватні військові компанії, приватні охоронні компанії і вільні оператори.

Зазначимо, що багато хто як серед вітчизняних, так і зарубіжних авторів, у своїх дослідженнях надають перевагу використанню терміна «приватні військові компанії» [13; 14].

Нормативно-правові та доктринально-теоретичні підходи до визначення міжнародно-правового регулювання приватної військової та охоронної діяльності

Документ Монтре дає таке визначення ПВОД: «це приватні підприємницькі суб'єкти, які надають військові та/або охоронні послуги, незалежно від того,

як вони себе характеризують. Військові та охоронні послуги включають, зокрема, збройну охорону та захист людей і об'єктів, наприклад, транспортних колон, будівель та інших місць; технічне обслуговування та експлуатацію бойових комплексів; утримання під вартою ув'язнених; та консультування або підготовку місцевих військовослужбовців та охоронців» [15].

Необхідно відзначити концептуальну деталь, яку розробники Документа Монтре додали до визначення, а саме: «незалежно від того, як приватна військова та охоронна діяльність себе характеризує». Це пов'язано з тим, що ПВОД часто вважає за краще не позначати себе так, дистанціюючись від аббревіатури ПВОД, словосполучень «приватна військова та охоронна діяльність» та їх похідних. Часто ПВОД використовує слово «безпека», позначаючи себе компаніями в галузі інформаційної, логістичної, особистої безпеки тощо. Наприклад, компанія з Великої Британії – G4S – є найбільшою в світі організацією в галузі безпеки, кількість співробітників якої становить близько 800 тисяч осіб [16]. Поставляючи на ринок широкий перелік послуг у цивільному секторі, таких як охорона громадського порядку, об'єктів державної та приватної власності, інкасація, відеоспостереження, приватні в'язниці тощо, G4S працює також у сфері та регіонах, характерних для ПВОД. Більш того, ця компанія є предметом постійних галузевих досліджень з ПВОД. Водночас компанія G4S офіційно не ідентифікує себе як суб'єкт, що надає послуги у сфері приватної військової та охоронної діяльності (ПВОД). З одного боку, така позиція може бути зумовлена прагненням уникнути асоціацій із негативним іміджем приватних військових компаній, сформованим у сучасному інформаційному просторі. Це також пояснюється семантичними особливостями англомовного терміна «*private military and security activities*», у якому поняття «*security*» має ширше значення і охоплює забезпечення безпеки загалом, а не лише охоронну діяльність у вузькому розумінні. З іншого боку, стратегія дистанціювання від ринку ПВОД як елемент маркетингової політики містить потенційні ризики, зокрема зниження рівня уваги з боку міжнародної спільноти, що може сприяти уникненню належного контролю та відповідальності. У 2010 р. Робоча група з питання про використання найманців (далі – РГВН) представила «Проект можливої Конвенції про приватні військові та охоронні компанії» [17] (далі – Проект Конвенції), в якому ПВОД розглядається як «корпоративне утворення, що надає на компенсаційній основі військові та/або охоронні послуги, що забезпечуються фізичними та/або юридичними особами» [18].

У наших дослідженнях неодноразово підкреслювалося, що в контексті міжнародно-правового регулювання ПВОД, формулюючи відповідне визначення, РГВН прагнула якомога ширше окреслити коло суб'єктів, на яких

поширюється регулювання, включивши до нього працівників служб корпоративної безпеки комерційних структур, а також навіть «співробітників державних сил безпеки, залучених на підставі приватного контракту для забезпечення безпеки» [14].

Професор І. Б. Автушенко у своїх дослідженнях використовує поняття «приватні військові та охоронні підприємства», розуміючи під ним «недержавну юридичну особу, яка, здійснюючи підприємницьку діяльність, надає на відплатній (як правило, договірній або контрактній) основі військові та/або охоронні послуги фізичним та/або юридичним особам». При цьому І. Б. Автушенко застосовує термін «підприємства», замінюючи ним слово «компанії», вказуючи на більш юридично коректне його використання з точки зору вітчизняного права. Ця думка знайшла підтримку серед вітчизняних дослідників у працях А. Присташ [19], І. Б. Автушенко [13]. Акцент на економічному характері природи ПВОД робить і О. Я. Івасечко, Д. А. Бондар відзначаючи, що ПВОД – «це, перш за все, комерційні організації, основною метою яких є отримання прибутку» [20].

Е.-С. Гіллард зазначає [21], що послуги ПВОД слід позначати як «воєнізовані», а не «військові», оскільки військова діяльність є прерогативою держави. Цю думку ми підтримуємо у своїх наукових роботах, розуміючи під ПВОД «юридичних осіб, які надають на відплатній основі воєнізовані та охоронні послуги в умовах збройного конфлікту» [22]. Автори А. В. Градецький, Н. М. Градецька, В. В. Ярема також пишуть про воєнізовані компанії, схиляючись до визначення, наведеного в Документі Монтре, і використовуючи стосовно ПВОД розширений термін, що об'єднує найбільш вживані у вітчизняній доктрині слова: «приватні (недержавні) військові та охоронні підприємства (компанії)» [23].

Проведене дослідження вітчизняної та зарубіжної доктрини, а також практики міжнародних організацій показало відсутність єдиних підходів як до типологій і характерних функцій ПВОД, так і до самого змісту визначення ПВОД. Проблема міжнародно-правового регулювання ПВОД, так само як і теоретичного визначення та кваліфікації таких недержавних суб'єктів, полягає у складній для визначення правовій природі ПВОД. Як зазначив доктор права Хін-Ян Лю, «постійно мінливий характер індустрії приватних військових і охоронних компаній робить її рухомою мішенню для законодавців» [24].

Отже, вибудовуючи теоретичні конструкції, що дають, як нам здається, систему для визначення ПВОД та їх правового регулювання, ми незмінно випускаємо щось з уваги, щось завжди вибивається з будь-якої типології,

визначення тощо. Саме в складному, мінливому характері природи ПВОД і полягає проблема їх теоретичного осмислення.

Хотілося б також відзначити підходи доктора права Ханни Тонкін, яка навмисно застосовує термін ПВОД для охоплення всієї галузі, оскільки «в центрі уваги юридичного аналізу має бути діяльність кожної компанії, а не її назва» [25], та Е.-С. Гілард [21], який також спеціально використовує невизначену термінологію. Більш того, зазначені спостереження вчених знаходять своє підтвердження на практиці. Так, засновник американської компанії «Blackwater» Ерік Прінс пише про те, що за 12 років його керівництва компанією вони виконували контракти для Державного департаменту США, Міністерства оборони США, ЦРУ, правоохоронних органів та багатьох інших організацій по всьому світу: «Ми робили все – від захисту глав держав до доставки пошти» [26].

Проте на поточному етапі наукового осмислення ПВОД та з метою теоретичної розробки моделі міжнародно-правового регулювання ПВОД існує необхідність і запит на універсальне визначення ПВОД, розробку їх базової типології [22]. Як зазначає А. І. Петров, «завдання юридичної науки полягає в тому, щоб долати розбіжності в розумінні термінів, понять і категорій...» [27]. Зазначимо, що в рамках нашого дослідження використовується узагальнений термін «приватні військові та охоронні компанії – ПВОК», як усталений у доктрині [28] та практиці ООН [29].

Лінгвістично-семантичне визначення міжнародно-правового регулювання приватної військової та охоронної діяльності

Перш ніж запропонувати авторське визначення ПВОД, вважаємо за доцільне зосередити увагу на лінгвістичних особливостях і відмінностях змістового наповнення цього терміна в українській мові та в мові першоджерела – англійській. Річ у тім, що ПВОД як недержавний суб'єкт міжнародної системи безпеки і зовнішньополітичний силовий інструмент держав має американо-англійські корені походження (історичні, політичні, економічні, військові). Нюанси мовного змісту впливають на сприйняття ПВОД і, як наслідок, на обрані підходи до регулювання їх діяльності.

Поняття приватної військової та охоронної діяльності (ПВОД) в українській та англійській мовах не збігаються за змістом. Термін «ПВОД» є прямим перекладом англійського «*private military and security activities company*» (PMSA), проте слово «*security*» в англійській мові має значно ширше значення, ніж просто «охорона», і найчастіше перекладається як «безпека» в загальному розумінні. [15; 30]. Діяльність компанії у сфері безпеки є різноманітною і може полягати у кібербезпеці [31; 32], фінансовій безпеці [33],

радіаційній безпеці, транспортній безпеці, громадській та державній безпеці тощо. Охорона – лише одна зі складових безпеки. У зв'язку з цим вітчизняні дослідники проблематики ПВОД від самого початку постановки наукового завдання розглядають такі компанії у «звуженому» значенні їх функцій. Коректніше було б перекладати «private military and security company» як приватні компанії у військовій сфері та сфері безпеки.

Більше того, свої специфічні особливості є і у слова «private», тобто приватний. Коректно слово перекладається як «приватний / приватні», проте також це слово в англійській мові означає військове звання «рекрут» [15; 30]. Крім того, корсари – пірати з ліцензією держави на грабіж і знищення ворожого флоту, в англійській мові називаються приватирями – privateer – приватники. Тож, у процесі дослідження ПВОД потрібно розуміти їх неявні особливості, закладені вже в самій назві. ПВОД, як приватний силовий суб'єкт, що має стійкий правовий зв'язок з державою, – це давня традиція США і Великої Британії. Факт, який повинен відповідно сприйматися дослідником.

Авторське концептуальне визначення приватної військової та охоронної діяльності

На початковому етапі дослідження проблематики було розроблено таке визначення ПВОД: «Приватна військова та охоронна діяльність – це юридичні особи, що надають охоронні та військові послуги в зонах підвищеної небезпеки, виключаючи пряму (безпосередню) участь у бойових діях» [22]. Однак, як точно зазначає данський дослідник Кріста Моєсгаард, сучасна приватна індустрія сили і безпеки зазнає стрімкої еволюції, постійно трансформуючись і формуючи зв'язки з іншими частинами приватного комерційного життя [34]. Тому, з урахуванням змін, що відбуваються, наведемо оновлене визначення для ПВОД:

Приватна військова та охоронна діяльність (ПВОД) – це недержавний суб'єкт, що надає відплатні послуги міжнародного характеру, які відповідають функціям державних військових, правоохоронних та спеціальних органів. Кваліфікація компанії як «ПВОД» не залежить від того, як така компанія сама себе називає, а ґрунтується лише на її фактичній діяльності.

Звернемо увагу на те, що в наведеному визначенні «ПВОД» позначена не як «юридична особа», а розширеним за змістом терміном «недержавний суб'єкт». Практика останніх років показала, що ПВОД можуть створюватися не тільки у формі юридичної особи. Оплатний характер послуг передбачає розрахунок із ПВОД, не обмежуючись фінансово-грошовими коштами, а й будь-якими іншими вигодами для ПВОД, як матеріального, так і нематеріального характеру. Міжнародний характер діяльності є однією з кваліфіку-

ючих ознак ПВОД. ПВОД на території держави походження такої компанії регулюється національним законодавством.

На основі цього визначення запропоновано типологію ПВОД, розділену на три групи за характером і видом діяльності: військова, правоохоронна, спеціальна. Кожній групі відповідає свій набір кваліфікуючих функцій, що визначають їх види діяльності. Звернемо увагу, що ПВОД може належати до всіх видів одночасно. Також було виявлено, що ПВОД діє у ситуаціях з трьома «сценаріями»: 1) збройний конфлікт; 2) постконфліктна ситуація (тобто в державах, в яких нещодавно відбувся збройний конфлікт і які проходять стадію відновлення своєї державності); 3) забезпечення безпеки в ситуаціях, не пов'язаних із збройним конфліктом.

Як зазначалося раніше, перелік видів діяльності ПВОД не може бути вичерпним з огляду на їх постійний розвиток і появу нових послуг у сфері безпеки (наприклад, участь у миротворчих операціях [35]):

1. Військова.

1.1. *Функції:* будь-яка діяльність, пов'язана з виконанням функцій, характерних для державних військових органів, а також будь-яка діяльність у зонах збройних конфліктів, отже, пов'язана з високим ризиком безпосередньої участі співробітників, які займаються ПВОД, у бойових діях, потрапляння в полон, застосування летальної зброї тощо.

1.2. *Види діяльності:* матеріально-технічне, логістичне, господарсько-побутове та інше обслуговування збройних сил, охорона військовослужбовців і майна збройних сил, планування військових операцій, навчання військовослужбовців та осіб, прирівняних до них, а також ті самі дії щодо будь-яких державних органів, міжнародних організацій, гуманітарних місій, юридичних та фізичних осіб у зонах збройних конфліктів, консультації та навчання з питань підготовки та ведення збройних конфліктів, інша діяльність.

2. Правоохоронна.

2.1. *Функції:* будь-яка діяльність, пов'язана з виконанням функцій, характерних для державних правоохоронних органів.

2.2. *Види діяльності:* охорона майна та громадського порядку, забезпечення безпеки міжнародного судноплавства, імміграційний та прикордонний контроль, слідчі дії, пенітенціарна діяльність, пошуково-рятувальні операції, інша діяльність.

3. Спеціальна.

3.1. *Функції:* будь-яка діяльність, пов'язана з виконанням функцій, характерних для державних спеціальних органів.

3.2. *Види діяльності*: ведення розвідувальної діяльності, промислова розвідка, діяльність у сфері високих технологій та кібербезпеки, інша діяльність [19].

Крім того, запропонуємо наступну типологію держав на основі характеристики їх правових відносин із ПВОД. Ця типологія як базовий елемент, з урахуванням доповнення роз'яснювальною нормою, може послужити основою, що дає змогу проводити розмежування юрисдикцій за такими категоріями:

- держави-походження – держави, в рамках національної юрисдикції яких у встановленому місцевим законодавством порядку зареєстрована компанія, яка здійснює ПВОД;
- держави-наймачі – держави, які уклали контракт із компаніями, які здійснюють ПВОД, на надання відплатних послуг;
- держави-розгортання – держави, на території яких здійснюють свою діяльність, компанії, що надають послуги з ПВОД;
- держави-транзиту – держави, через територію яких компанії, які здійснюють ПВОД, відбувається транзит зброї, послуг, товарів як матеріального, так і віртуального походження;
- держави-інтересанти – держави, які вважають, що в результаті дій або бездіяльності компаній, які здійснюють ПВОД, були порушені їхні суверенні інтереси або інтереси їхніх громадян;
- держави-громадянства – держави, громадянами яких є співробітники компаній, які здійснюють ПВОД.

Висновки

Досвід ПВОД демонструє складність визначення юрисдикції держав у випадках виникнення ситуацій вчинення протиправних дій співробітниками компаній, які здійснюють ПВОД [22]. Такі обставини зумовлені не тільки міжнародним характером специфічної діяльності цих компаній, а й складною внутрішньо корпоративною архітектурою, пов'язаною з можливим створенням відокремлених юридичних осіб у різних юрисдикціях, що ускладнюють процес встановлення прямого зв'язку та відповідальності керівництва і її наймача, а також наявністю в штаті співробітників із різним громадянством, зокрема, громадян держави розгортання.

Вирішенню спірних ситуацій може сприяти створення багатостороннього міжнародного договору, в якому з урахуванням наявної практики буде наведена і детально роз'яснена схема розмежування юрисдикцій держав і підсудність осіб у різних ситуаціях за участю компаній, які здійснюють ПВОД (на суші, на морі, в повітрі) [Там само].

Розглянуті в дослідженні визначення, типи ПВОД, види їх діяльності та функції, а також типологія держав при їх взаємодії з компаніями, які здійснюють ПВОД, можуть бути застосовані як орієнтир при створенні понятійного та категоріального апарату такого міжнародного договору або модельного законодавства про регулювання ПВОД.

Список використаних джерел

- [1] Martens F. F. *La paix et la guerre: la Conférence de Bruxelles, 1874, droits et devoirs des belligérants (leur application pendant la guerre d'Orient 1874-1878); la Conférence de La Haye, 1899 / par F. de Martens; traduit du russe par M. le comte N. de Sancé.* Paris: A. Rousseau, 1901. XI, 552 p.
- [2] Sarah Lee. *Private Military Accountability Guide.* June 24, 2025. URL: https://www.numberanalytics.com/blog/private-military-accountability-guide?utm_source=chatgpt.com (last accessed: 18.12.2025).
- [3] Isenber D. *Shadow Force: Private Security Contractors in Iraq.* Praeger Security International. ABC-CLIO. 2009. P. 14. <https://doi.org/10.1177/00223433090460040803>.
- [4] Shearer D. *Private Armies and Military Intervention.* Routledge, 2013. 90 p.
- [5] Singer P. W. *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry.* Ithaca, NY : Cornell University Press, 2003. 360 p.
- [6] Kinsey C. *Corporate Soldiers and International Security: The Rise of Private Military Companies.* London; New York: Routledge, 2006. 190 p.
- [7] Spicer T. *An Unorthodox Soldier: Peace and War and the Sandline Affair.* Edinburgh: Mainstream Publishing, 1999. 272 p.
- [8] Barlow E. *Executive Outcomes: Against All Odds.* Johannesburg, South Africa: 30 Degrees South Publishers (Pty) Ltd., 2018.
- [9] Singer P. W. *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry and Its Ramifications for International Security.* *International Security.* 2001. Vol. 26, no. 3. P. 186–220. URL: <https://www.jstor.org/stable/3092094> (last accessed: 18.12.2025).
- [10] Singer P. W. *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry.* Updated ed. Ithaca; London: Cornell University Press, 2008. 352 p.
- [11] *The impact of mercenary activities on the right of peoples to self-determination: fact sheet No. 28 / OHCHR.* Geneva: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Mar. 2002. 40 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/publications/fact-sheets/fact-sheet-no-28-impact-mercenary-activities-right-peoples-self>.
- [12] Avant D. D. *The Market for Force: The Consequences of Privatizing Security.* Cambridge, 2005. P. 1-2.
- [13] Автушенко І. Б., Автушенко О. С. Приватні військові компанії як один із інструментів ведення сучасних війн. *Військово-науковий вісник.* 2024. № 41. С. 120–132 <https://doi.org/10.33577/2313-5603.41.2024.120-132>.
- [14] Савка О. І. Проблеми участі приватних військових компаній у сучасних міжнародних політичних процесах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2025. Т. 4, № 88. С. 20–30. <https://doi.org/10.24144/23073322.2025.88.4.20>.
- [15] *The Montreux Document on Pertinent International Legal Obligations and Good Practices for States Related to Operations of Private Military and Security Companies*

- During Armed Conflict. URL: https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0996.pdf (last accessed: 18.12.2025).
- [16] G4S. Who we are / G4S Global. G4S Limited. London, United Kingdom, 2025. URL: <https://www.g4s.com/who-we-are> (last accessed: 18.12.2025).
- [17] Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination (A/HRC/15/25) / Human Rights Council. Geneva: United Nations, July 2010. 110 p. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/english/issues/mercenaries/docs/A.HRC.15.25.pdf> (last accessed: 18.12.2025).
- [18] Стаття 2. Проект можливої Конвенції про приватні військові та охоронні компанії (ПВОК) для розгляду та прийняття рішення Радою з прав людини. *Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to selfdetermination (A/HRC/15/25)*. Geneva: United Nations, July 2010. P. 26. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/english/issues/mercenaries/docs/A.HRC.15.25.pdf> (дата звернення: 18.12.2025).
- [19] Присташ А. Приватні військові компанії як фактор впливу на безпеку держав. *Grail of Science*. 2022. № 17. С. 284–286. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.051>
- [20] Івасечко О. Я., Бондар Д. А. Міжнародний досвід діяльності приватних військових компаній у збройних конфліктах. *Регіональні студії*. 2023. № 32. С. 103–107. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.32.16>.
- [21] Gillard E.-C. Business goes to war: private military/security companies and international humanitarian law. *International Review of the Red Cross*. 2006. Vol. 88, No. 863. P. 525–538.
- [22] Савка О. І. Формування моделі міжнародноправового регулювання приватної військової та охоронної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. Вип. 89, ч. 4. 2025. С. 206–217. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.31>.
- [23] Градецький А. В., Градецька Н. М., Ярема В. В. Приватні військові та охоронні компанії як міжнародно-правова проблема сучасності. *Право та державне управління*. 2025. № 1. С. 8–15. <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.1>.
- [24] Hin-Yan Liu. Cybersecurity and Cyberwarfare as Emerging Gaps in Private Military and Security Company Regulation: Thoughts for the UN Working Group on the Use of Mercenaries. Faculty of Law, University of Copenhagen. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Event2015/HinYanLiu.pdf> (last accessed: 18.12.2025).
- [25] Tonkin H. State Control over Private Military and Security Companies in Armed Conflict. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. URL: https://assets.cambridge.org/97811070/08014/frontmatter/9781107008014_frontmatter.pdf (last accessed: 18.12.2025).
- [26] Prince E. How Blackwater Serves America. *The Wall Street Journal*. 2008. December 16. URL: <https://www.wsj.com/articles/SB122937198739501123> (last accessed: 18.12.2025).
- [27] Петров А. І. Основи юридичної науки: терміни, поняття, категорії. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 256 с.

- [28] Cameron L., Chetail V. Privatizing war: private military and security companies under public international law. Cambridge; New York: Cambridge University Press, 2013. XXXV, 720 p.
- [29] United Nations Human Rights Council. Mandate of the intergovernmental open-ended working group on the elaboration of an international regulatory framework for the regulation, monitoring and oversight of private military and security companies. *Human Rights Council Resolution 36/11*. 28 September 2017. A/HRC/RES/36/11. URL: <https://undocs.org/A/HRC/RES/36/11> (last accessed: 18.12.2025).
- [30] Private Military and Security Companies: Search For International Legal And National Laws. *European Proceedings*. 2020. URL: <https://www.europeanproceedings.com/article/10.15405/epsbs.2020.10.05.36> (last accessed: 18.12.2025).
- [31] Hirsch Ballin, E., Dijkstra, H., De Goede, P. *Security in an Interconnected World: A Strategic Vision for Defence Policy* (Research for Policy). Cham: Springer International Publishing AG, 2020. 183 с. (last accessed: 18.12.2025).
- [32] Пономаренко О., Коваленко І. Поняття, система та класифікація видів безпеки в контексті міжнародного правопорядку. *Соціально-правові студії*. 2021. № 4. С. 12–27. URL: <https://sfs-journal.com.ua/uk/article/read/ponyattya-sistema-ta-klasifikatsiya-vidiv-bezpeki-v-konteksti-mizhnarodnogo-pravoporyadku> (дата звернення: 18.12.2025).
- [33] Іваненко П. Фінансова безпека як складова національної безпеки. *Вісник економічної безпеки України*. 2020. № 3. С. 45–56. URL: <https://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/article/view/698> (дата звернення: 18.12.2025).
- [34] Moesgaard Ch. Private military and security company: From mercenaries to intelligence providers. DIIS Working Paper 2013:09. URL: https://pure.diis.dk/ws/files/69786/WP2013_09_Moesgaard_web_rettet.pdf (last accessed: 18.12.2025).
- [35] Linti T. UN's Use of Private Military and Security Companies in Peacekeeping Operations: Is There a Legal Basis? *Politikon: The IAPSS Journal of Political Science*. 2016. Vol. 16. No. 1. P. 140–152. <https://doi.org/10.22151/politikon.29.8>.

References

- [1] Martens, F.F. (1901). La paix et la guerre: la Conférence de Bruxelles, 1874, droits et devoirs des belligérants (leur application pendant la guerre d'Orient 1874-1878); la Conférence de La Haye, 1899 / par F. de Martens; traduit du russe par M. le comte N. de Sancé. Paris: A. Rousseau, XI.
- [2] Sarah, Lee. (June 24, 2025). Private Military Accountability Guide. Retrieved from https://www.numberanalytics.com/blog/private-military-accountability-guide?utm_source=chatgpt.com.
- [3] Isenberg, D. (2009). Shadow Force: Private Security Contractors in Iraq. Praeger Security International. ABC-CLIO. (pp. 14). <https://doi.org/10.1177/00223433090460040803>.
- [4] Shearer, D. (2013). Private Armies and Military Intervention. Routledge.
- [5] Singer, P.W. (2003). Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- [6] Kinsey, C. (2006). Corporate Soldiers and International Security: The Rise of Private Military Companies. London; New York: Routledge.
- [7] Spicer, T. (1999). An Unorthodox Soldier: Peace and War and the Sandline Affair. Edinburgh: Mainstream Publishing.

- [8] Barlow, E. (2018). *Executive Outcomes: Against All Odds*. Johannesburg, South Africa: 30 Degrees South Publishers (Pty) Ltd.
- [9] Singer, P.W. (2001). Corporate warriors: the rise of the privatized military industry and its ramifications for international security. *International Security*, 26(3), 186-220. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/3092094>.
- [10] Singer, P.W. (2008). *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*. Updated ed. Ithaca; London: Cornell University Press.
- [11] The impact of mercenary activities on the right of peoples to self-determination: fact sheet No. 28 / OHCHR. Geneva: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (Mar. 2002). Retrieved from <https://www.ohchr.org/en/publications/fact-sheets/fact-sheet-no-28-impact-mercenary-activities-right-peoples-self>.
- [12] Avant, D.D. (2005). *The Market for Force: The Consequences of Privatizing Security*. Cambridge (pp. 1-2).
- [13] Avtushenko, I., & Avtushenko, O. (2024). Private military companies as a tool of waging modern wars. *Military Science Bulletin*, 41, 120-132. <https://doi.org/10.33577/2313-5603.41.2024.120-132>.
- [14] Savka, O.I. (2025). Problems of participation of private military companies in modern international political processes. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, 88(4), 20-30. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.4.20>.
- [15] The Montreux Document on Pertinent International Legal Obligations and Good Practices for States Related to Operations of Private Military and Security Companies During Armed Conflict. Retrieved from https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/icrc_002_0996.pdf.
- [16] G4S. Who we are / G4S Global. G4S Limited. London, United Kingdom, 2025. Retrieved from <https://www.g4s.com/who-we-are>.
- [17] Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to selfdetermination (A/HRC/15/25). (July 2, 2010). Geneva: United Nations. Retrieved from <https://www.ohchr.org/sites/default/files/english/issues/mercenaries/docs/A.HRC.15.25.pdf>.
- [18] Article 2. Draft possible Convention on Private Military and Security Companies (PMSCs) for consideration and decision by the Human Rights Council. *Report of the Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to selfdetermination (A/HRC/15/25)*. Geneva: United Nations, July 2010. P. 26. Retrieved from <https://www.ohchr.org/sites/default/files/english/issues/mercenaries/docs/A.HRC.15.25.pdf>.
- [19] Prystash, A. (2022). Private military companies as a factor influencing state security. *Grail of Science*, 17, 284-286. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.051>.
- [20] Ivasechko, O.Ya., & Bondar, D.A. (2023). International experience of the activities of private military companies in armed conflicts. *Regional Studies*, 32, 103-107. <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.32.16>.
- [21] Gillard, E.-C. (2006). Business goes to war: private military/security companies and international humanitarian law. *International Review of the Red Cross*, 88(863), 525-538. Retrieved from https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc_863_4.pdf.
- [22] Savka, O.I. (2025). Formation of a model for international legal regulation of private military and security activities. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, 89(4), 206-217. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.31>.

- [23] Gradetskyi, A., Gradetska, N., & Yarema, V. (2025). Private military and security companies as an international law issue in modern realities. *Law and Public Administration*, 1, 8-15. <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.1>.
- [24] Hin-Yan Liu. Cybersecurity and Cyberwarfare as Emerging Gaps in Private Military and Security Company Regulation: Thoughts for the UN Working Group on the Use of Mercenaries. Faculty of Law, University of Copenhagen. Retrieved from <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Event2015/HinYanLiu.pdf>.
- [25] Tonkin, H. (2011). State Control over Private Military and Security Companies in Armed Conflict. Cambridge: Cambridge University Press. Retrieved from https://assets.cambridge.org/97811070/08014/frontmatter/9781107008014_frontmatter.pdf.
- [26] Prince, E. (December 16, 2008). How Blackwater Serves America. *The Wall Street Journal*. Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/SB122937198739501123>.
- [27] Petrov, A.I. (2020). Fundamentals of Legal Science: Terms, Concepts, Categories. Kyiv: Yurinkom Inter.
- [28] Cameron, L., & Chetail, V. (2013). Privatizing war: private military and security companies under public international law. Cambridge; New York: Cambridge University Press, XXXV.
- [29] United Nations Human Rights Council. (September 28, 2017). Mandate of the intergovernmental open-ended working group on the elaboration of an international regulatory framework for the regulation, monitoring and oversight of private military and security companies. *Human Rights Council Resolution 36/11. A/HRC/RES/36/11*. Retrieved from <https://undocs.org/A/HRC/RES/36/11>.
- [30] Private Military and Security Companies: Search for International Legal and National Laws. (2020). *European Proceedings*. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.10.05.36>.
- [31] Hirsch Ballin, E., Dijkstra, H., & De Goede, P. (2020). *Security in an Interconnected World: A Strategic Vision for Defence Policy* (Research for Policy). Cham: Springer International Publishing AG. Retrieved from https://library.oapen.org/bitstream/id/a90fb78a-7fe3-41a9-944e-3516e8da83c5/2020_Book_SecurityInAnInterconnectedWorld.pdf
- [32] Ponomarenko, O., & Kovalenko, I. (2021). The concept, system, and classification of types of security in the context of international law. *Social and Legal Studies*, 4, 12-27. Retrieved from <https://sfs-journal.com.ua/uk/article/read/ponyattya-sistema-ta-klasifikatsiya-vidiv-bezpeki-v-konteksti-mizhnarodnogo-pravoporyadku>.
- [33] Ivanenko, P. (2020). Financial security as a component of national security. *Bulletin of Economic Security of Ukraine*, 3, 45-56. Retrieved from <https://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/article/view/698>.
- [34] Moesgaard, Ch. Private military and security company: From mercenaries to intelligence providers. DIIS Working Paper 2013:09. Retrieved from https://pure.diis.dk/ws/files/69786/WP2013_09_Moesgaard_web_rettet.pdf.
- [35] Linti, T. (2016). UN's Use of Private Military and Security Companies in Peacekeeping Operations – Is There a Legal Basis? *Politikon: The IAPSS Journal of Political Science*, 29, 140-152. <https://doi.org/10.22151/politikon.29.8>.

Олександр Іванович Савка

кандидат юридичних наук

доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

Навчально-науковий інститут права та безпеки імені князя Володимира Великого

ПрАТ «ВНЗ “Міжрегіональна академія управління персоналом”»

03039, вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна

e-mail: savka30@ukr.net

ORCID 0000-0002-1723-3412

Oleksandr I. Savka

Ph.D. in Law

Associate Professor of Department of Law Enforcement and Anti-Corruption Activities

Volodymyr the Great Educational and Scientific Institute of Law and Security

Private Joint-Stock Company

Higher Education Institution “Interregional Academy of Personnel Management”

03039, 2 Frometivska Str., Kyiv, Ukraine

e-mail: savka30@ukr.net

ORCID 0000-0002-1723-3412

Рекомендоване цитування: Савка О. І. Проблема розробки універсального визначення приватної військової та охоронної діяльності. *Проблеми законності*. 2026. Вип. 172. С. 207–226. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.172.349527>.

Suggested Citation: Savka, O.I. (2026). The Problem of Developing a Universal Definition of Private Military and Security Activities. *Problems of Legality*, 172, 207-226. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.172.349527>.

Статтю подано / Submitted: 15.01.2026

Доопрацьовано / Revised: 25.02.2026

Схвалено до друку / Accepted: 25.03.2026

Опубліковано / Published: 31.03.2026